

Projekt finansowany ze środków
Unii Europejskiej w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

TURYSTYKA WIEJSKA SZANSĄ NA LEPSZE JUTRO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Projekt realizowany w ramach
Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach,
Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne
na obszarach wiejskich.

Projekt realizuje partnerstwo:

Gminna Biblioteka Publiczna w Płaskiej
i Ochotnicza Straż Pożarna w Płaskiej

W ramach projektu zorganizowane zostaną szkolenia
z zakresu ratownictwa wodnego i pierwszej pomocy,
warzszaty rękodzieła i kulinarne oraz zajęcia z
wykorzystania internetu do promocji oferty. Przewidziany
jest również wyjazd do gospodarstwa agroturystycznego w

Szarejkach koło Ełku

okres trwania projektu VIII 2008-IV 2009

**Wszystkich zainteresowanych uczestnictwem
w szkoleniach prosimy o kontakt pod nr telefonu
0876410139 lub 607764107**

Głos PŁASKIEJ

Miesięcznik wydawany przez Gminny Ośrodek Kultury w Płaskiej, 16-326 Płaska 57

Redaktor naczelny: Jerzy Buzon

Współpraca: Maciej Zdanczewicz, Małgorzata Ciężkowska, Lilianna Polkowska, Jan Grudziński, Ireneusz

Sieńkowski, Barbara Wasilewska.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania i nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń i reklam.

Głos PŁASKIEJ

Wrzesień 2008
Cena 1 zł
(w tym 7% VAT)

Tu są jego ślady...

W numerze:

- Jego mądrość i życzliwość
- Słowo o Krzysztofie
- Wielkie Święto – IV Zjazd Podlaskiej...
- Turystyka wiejska szansą...
- W końcu jest droga!
- Wybory uzupełniające
- Kanał Augustowski (1)
- Kryminałki gminne
- Ogłoszenia
- Podpisano pre-umowę
- Powstaje miasteczko ruchu drogowego
- Koniec wakacji – niestety!

Wielki dzień ZSO Płaskiej

Od 7 czerwca 2000 roku jesteśmy wpisani w poczet szkół noszących zaszczytne imię Jana Pawła II. Nie zapominamy o naszym patronie - człowieku niezwykłym, wielkim autorytecie moralnym. 11 września 2008 roku w naszej szkole spotkały się poczty sztandarowe

i delegacje szkół noszących Zaszczytne Imię Wielkiego Polaka. Gościliśmy też JE ks. biskupa ełckiego **Jerzego Mazura**, czcigodnych kapłanów oraz władze samorządowe powiatu augustowskiego. Wszyscy przeżyliśmy niezapomniane chwile. **czytaj str 6**

W końcu jest droga!

24 sierpnia 2008 r. w Strzelcowiznie dokonano uroczystego otwarcia odcinka drogi powiatowej Gorczyca – Strzelcowizna, wykonanego przez Augustowskie Przedsiębiorstwo Drogowe w Augustowie.

W wyniku długoletnich zabiegów i starań o modernizację nawierzchni została ona wykonana na odcinku **4,068 km**, poprzez wyrównanie istniejącej nawierzchni, ułożenie dywanika asfaltowego na szerokości jezdni 5 m i grubości 4,5 cm, wraz z utwardzeniem poboczy przy krawędzi jezdni.

Nie byłoby przebudowy drogi powiatowej, gdyby nie współfinansowanie gminy, które wyniosło 50 proc. kosztów inwestycji tj. **364 tys. zł.**, drugie zaś 50 proc. kosztów pokryły władze powiatu augustowskiego, do których kierujemy podziękowania za pomoc w ukończeniu modernizacji nawierzchni drogi.

Ceremonii przecięcia wstęgi i otwarcia drogi dokonali wszyscy obecni goście: starosta augustowski – **Franciszek Wiśniewski**, dyrektor Augustowskiego Przedsiębiorstwa Drogowego w Augustowie – **Jerzy**

Piotr Głowacki, wójt gminy Płaska – **Wiesław Golaszewski**, radni powiatowi – **Czesław Warakomski** i **Grzegorz Wojdacki**, przewodniczący Rady Gminy Płaska – **Dariusz Ciężkowski**, radna wsi Strzelcowizna

– **Alicja Polkowska**, sołtys wsi Strzelcowizna – **Henryk Warakomski**, Rada Sołecka wsi Strzelcowizna w składzie – **Jadwiga Kasjanowicz**, **Ryszard Sewastynowicz**, **Ryszard Baranowski**.

(RH)

Wybory uzupełniające do Rady Gminy

W dniu 21 września 2008 roku w okręgu wyborczym Nr 7 obwód nr 2 odbędą się wybory uzupełniające do Rady Gminy Płaska. Mieszkańcy miejscowości: **Gruszki, Jąłowy Róg, Mikaszówka, Jazy, Hanus** będą wybierać jednego radnego.

Gminna Komisja Wyborcza w Płaskiej powołała uchwałą w dniu 28 sierpnia 2008 r. Obwodową Komisję Wyborczą w Gruszkach, która ma za zadanie przeprowadzenie głosowania.

W skład OKW w Gruszkach weszli

Anna Jadeszko – zam. Płaska; **Mirosława Sławińska** – zam. Gruszki; **Bożena Rodziewicz - Wasilczyk** – zam. Gruszki; **Regina Danuta Węglarz - Kubryń** – zam. Gruszki; **Joanna Szabotko** – zam. Mikaszówka.

O mandat radnego ubiega się trzech kandydatów, których zgłoszenia dokonały utworzone **Komitety Wyborcze Wyborców**:

Nr 1- **Komitet Wyborczy Wyborców Pojednanie** – **Bielenia Mieczysław**, lat 64, zam. Gruszki;

Nr 2 - **Komitet Wyborczy Wyborców „Przyszłość w Jedności”** – **Bagiński Jan**, lat 49, zam. Gruszki;

Nr 3 - **Komitet Wyborczy Wyborców Jedność** – **Jatkowski Józef**, lat 69, zam. Gruszki.

Głosowanie odbędzie się w dniu 21 września w lokalu obwodowej komisji wyborczej bez przerwy, między godziną 6. 00 a 20. 00 w Świetlicy Wiejskiej w Gruszkach (tel. 0876417666)

(MZ)

„TURYSTYKA WIEJSKA SZANSĄ NA LEPSZE JUTRO”

- to tytuł projektu realizowanego przez Gminną Bibliotekę Publiczną we współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Płaskiej.

23 i 24 sierpnia 2008 zostały przeprowadzone szkolenia z zasad udzielania pierwszej pomocy i ratownictwa wodnego. Skierowane były one do członków Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu naszej gminy jak również do młodzieży która licznie zasilą szeregi Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. Ogółem w szkoleniach wzięło udział 45 osób.

Zajęcia prowadzone były przez doświadczonych ratowników i pletwonurków z Państwowej Straży Pożarnej

z Augustowa i Sejny. Uczestnicy mogli czynnie brać udział w ćwiczeniach na fantomie i obserwować swoje wyniki na ekranie komputera. W drugim dniu szkolenia pomimo deszczowej pogody wszyscy udali się nad jezioro, na zajęcia praktyczne z ratownictwa wodnego. Instruktorzy pokazali jak w prawidłowy sposób należy zachować się podczas ratowania tonącej osoby. Obecnie ochotnicze straże wzywane są do różnych zdarzeń i takie szkolenie na pewno przyda się w praktyce - ale oby wezwań do tonących osób było jak najmniej.

Powyższe szkolenia to tylko część z zaplanowanych zajęć w ramach pro-

jektu. W październiku ma odbyć się wycieczka do gospodarstwa agroturystycznego „Farma Mazurska” w Szarejkach koło Elku. Celem takiego wyjazdu będzie obserwacja, jak inni przyjmują turystów, jakie atrakcje im proponują.

W listopadzie zapraszamy na zajęcia związane z zasadami zdrowego odżywiania, zastosowaniem ziół w naszej kuchni, oraz techniką nakrywania stołu - nie tylko od święta.

W grudniu oraz lutym poznamy techniki wykonywania ozdób świątecznych i pisanek, oraz układania bukietów z żywych i suchych kwiatów. W listopadzie i lutym odbędą się również warsztaty praktyczne związane z przygotowywaniem potraw. Zajęcia przeprowadzane będą przez doświadczonych wykładowców. **Po ukończeniu cyklu szkoleń każdy uczestnik otrzyma zaświadczenie udziału w szkoleniach.**

Wszystkie zajęcia odbywać się będą w świetlicy wiejskiej w Płaskiej w godzinach popołudniowych i będzie to 3 do 6 dni w miesiącu. O terminie zajęć zainteresowane osoby zostaną poinformowane osobiście.

Chętnych prosimy o kontakt z dyrektorem Gminnej Biblioteki Publicznej w Płaskiej – tel. **087 6410139**, lub opiekunem świetlicy wiejskiej w Płaskiej tel. **0607764107** do końca września -ilość miejsc ograniczona.

(BW)

KRYMINAŁKI GMINNE

*10 sierpnia 2008 roku około godz. 21.30, w Przewieży augustowscy policjanci z sekcji kryminalnej, zatrzymali na gorącym uczynku 51 letniego mieszkańca Augustowa, który wspólnie z 53 letnim mieszkańcem gminy Płaska, dokonał nielegalnego połowu ryb n/s dzierzawcy jeziora Studzieniczne. Za nielegalny połów ryb mężczyznom grozi nawet kara pozbawienia wolności do lat 2.

*Mężczyzna ranny w wypadku drogowym koło Płaskiej. 18 sierpnia 2008r. około godziny 21.30 w miejscowości Gruszki prowadzona przez niego dacia zjechała do rowu i uderzyła w drzewo.

*29.08.2008r. funkcjonariusze placówki SG w Płaskiej ujawnili przemyt ponad 200 tys. sztuk papierosów marki „Jin Ling” bez znaków akcyzy UE. Funkcjonariusze straży granicznej współpracując z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Grzejewie przystąpili do kontroli skody octavii podejrzewając, iż w samochodzie przewożone są papierosy. W wyniku podjętych czynności w pojeździe ujawniono wyroby tytoniowe, które przewoziła obywatelka Polski. Wartość zatrzymanego przemytu to około 68 tys. zł. Do sprawy zabezpieczono również samochód wart około 65 tys. zł.

*Poszukiwany jest przez organa ścigania CITKOWSKI WOJCIECH s. Henryka i Wandy z domu Letkiewicz, ur. 1979.06.12, ostatnio zamieszkały w Gorzycy 30, gm. Płaska, który jest podejrzany o przestępstwo z art.178 a § 1kk i art. 244. Rysopis poszukiwanego: Wiek 29 lat, wzrost 165cm, waga 80kg, sylwetka średnia, oczy jasne.

**Oficer Prasowy
Komendy Powiatowej Policji
w Augustowie
sierż. Paweł Jakubiak**

Ogłoszenia

Kupię domek lub siedlisko na terenie gminy Płaska.
tel. 602 342 208, 506 137 007

Przy świetlicy wiejskiej w Płaskiej powstaje grupa taneczna dla dzieci do lat 10 wszystkich chętnych prosimy

o kontakt z opiekunem świetlicy w Płaskiej - **Małgorzatą Ciężkowską** (tel. 607 760 410) lub **Kingą Macierzyńską** (tel. 510 092 078) Pierwsze spotkanie odbędzie się w świetlicy wiejskiej w Płaskiej w czwartek 18 września o godz. 17.00

**UDZIAŁ W ZAJĘCIACH JEST
BEZPŁATNY!**

Ogłoszenia przyjmujemy:
*Tel. 087 6410139; 6439060 w godz. 8.30-15.30
*na adres: gpb.plaska@home.pl
*w Gminnym Ośrodku Kultury - Płaska 57
Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian treści, lub wstrzymania publikacji ogłoszenia bez podania przyczyny.

Warto wiedzieć

Powierzchnia gminy naszej Gminy Płaska wynosi 373 kilometry kw., zamieszkała przez ponad 2.700 osób. Jest jedną z większych obszarowo gmin w kraju ale o najniższym wskaźniku zaludnienia (7,2 osób na jeden kilometr kwadratowy), z tego powodu tereny gminy określane są często jako zakątek ciszy i spokoju.

Bardzo wysoka lesistość – aż 82,2 procent ogólnej powierzchni to lasy oraz duża liczba jezior i rzek stanowią o wielkiej atrakcyjności turystycznej naszych terenów.

W wielogatunkowym i różnorodnym drzewostanie dominuje sosna i świerk. Większość obszaru gminy objęta jest różnymi formami ochrony prawnej, gdzie obszary chronionego krajobrazu zajmują niemal 60,3 % powierzchni gminy, a 1,6 % jej terytorium obejmują rezerwy przyrody: Mały Borek, Starożyn, Kuriańskie Bagno, Perkuć, Rezerwat Stara Ruda, położony po części w Gminie Augustów, utworzony w celu ochrony źródeł rzeki Rudawki i fragmentu borów torfowych, a także Rezerwat Jezioro Kalejty, położony po części w gminie Nowinka, utworzony w celu ochrony Jeziora Długiego (Kalejty) oraz swoistych cech krajobrazu.

Położenie wśród lasów i jezior, wokół jednego z najpiękniejszych szlaków wodnych – Kanału Augustowskiego ma decydujący wpływ na turystyczny charakter tej gminy.

Ze względu na specyfikę terenu gminy Płaska, dominuje przede wszystkim gospodarka leśna, łowiecka i rybacka oraz w niewielkim stopniu rolnicza. Rozwijają się następujące branże:

agroturystyka i obsługa ruchu turystycznego, gastronomia, hotelarstwo, rolnictwo ekologiczne, przetwórstwo rolno-spożywcze, przetwórstwo runa leśnego i drzewne. Walory turystyczne sprawiają, iż w gminie jest znaczna ilość miejsc noclegowych, głównie sezonowych w ośrodkach wczasowych, gospodarstwach agroturystycznych i stanicach wodnych.

Ważnym elementem na obszarze gminy jest jezioro Serwy oraz rynna lodowcowa, ułożona równoleżnikowo, wypełniona jeziorami: Gorczyckie, Orle, Paniewo, Krzywe, Mikaszewo i Mikaszówek oraz na przedłużeniu tej rynny, jest w strefie przygranicznej jezioro Głębockie i Szlamy. Rynna ta niemal w całości wykorzystana została do budowy Kanału Augustowskiego, który został uznany za zabytek klasy i czynione są starania o wpisanie go na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego.

Do rejestru zabytków wpisano obiekty z terenu Gminy Płaska o unikalnej wartości zabytkowej tj.: **zespół budowlany Kanału Augustowskiego - 8 śluz z lat 1828 - 1838, dwie strażnice oraz jazy i zabudowania służb obsługi; zespół kościoła parafialnego p.w. Świętej Marii Magdaleny w Mikaszówce, kaplica p.w. Świętej Anny wraz z cmentarzem rzymsko - katolickim w Rudawce, 5 domów mieszkalnych -w Rudawce, Strzelcowiznie i Mułach; dwa cmentarze z okresu I wojny światowej. Ponadto na obszarze gminy zlokalizowano stanowiska archeologiczne: osada mieszkalna wraz z hutą żelaza w Gorzycy i stanowisko wielokulturowe od późnego paleolitu po okres nowożytny.**

Zmiany w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego

Rada Gminy Płaska 27 czerwca 2008 r. podjęła uchwały w sprawie zmiany planu zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Płaska i Gorzycy. Zmiana miejscowego planu w odniesieniu do części terenów położonych w obrębie ewidencyjnym miejscowości Płaska i Gorzycy została wykonana przy współfinanso-

waniu w kosztach sporządzenia planu przez inwestorów (wnioskodawców) realizujących lub zamierzających realizować nowe inwestycje. Przewiduje się, iż w I kwartale 2009 r. zmiany zostaną przyjęte uchwałą Rady Gminy. Informacja o kolejnych wdrożeniach zmian w planie zagospodarowania będzie na bieżąco podawana do publicz-

nej wiadomości mieszkańców.

Osoby zainteresowane zmianą przeznaczenia gruntów w miejscowym planie winny składać wnioski do Urzędu Gminy Płaska.

Informacje w sprawie składania wniosków można uzyskać w pokoju nr 7 Urzędu Gminy.

(JG)

Podpisano pre-umowę

27 sierpnia br. podpisana została z Województwem Podlaskim umowa wstępna dotycząca przygotowania do realizacji Projektu „Rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w strefie Kanału Augustowskiego”, zakwalifikowanego do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013. Projekt realizowany jest przez Miasto Augustów i Gminę Płaska. Szacowany koszt całkowity projektu to kwota 36 mln, z czego zadania projektowe Gminy Płaska oszacowano na kwotę 6 mln 900 tys. Przy wkładzie własnym 1mln 725 tys. Gmina otrzyma dofinansowanie UE w wysokości

5 mln 175 tys. W ramach projektu na terenie Gminy Płaska planowana jest: budowa Centrum Informacji Turystycznej oraz Gminnego Ośrodka Kultury w Płaskiej (wraz z parkingami, budowa stadionu sportowego); budowa trasy rowerowo-narciarskiej wzdłuż szlaku Kanału Augustowskiego oraz zagospodarowanie 3 plaż wraz z budową wieży widokowej. Aktualnie w ramach działań przygotowawczych wykonywana jest dokumentacja projektowa. Dokumentacja wraz z wnioskiem o dofinansowanie zostanie złożona do Województwa Podlaskiego w lipcu przyszłego roku. Inwestycja planowana jest do realizacji w latach 2009-2013.

Jest to największa inwestycja jaka kiedykolwiek była realizowana w Gminie Płaska. Celem tej inwestycji jest poprawienie atrakcyjności turystycznej Gminy, wydłużenie sezonu turystycznego i stworzenie możliwości zwiększenia dochodu miejscowym kwaterom agroturystycznym.

(A.J.)

Z Zakładu Gospodarki Komunalnej

W sierpniu 2008 roku Zakład Gospodarki Komunalnej w Płaskiej zakończył prace przy budowie drogi z kostki brukowej na powierzchni 370 m², która będzie służyła do uruchomienia Gminnego Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Dálnym Lesie.

W sezonie letnim pracowało 9 osób skierowanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Augustowie. Został także zakończony remont Szkoły Podstawowej w Gruszkach, dokonano tam pomalowania o łącznej powierzchni 1500 m² (cała szkoła wewnątrz) i wykonano drobne prace naprawcze.

Wykonaliśmy także prace porządkowe na terenie Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Płaskiej związane z dniem 11.09.2008 r., czyli spotkaniem Szkół im. Jana Pawła II.

Dokonyjemy także drobnych prac remontowych, porządkowych oraz naprawczych na zlecenie Urzędu Gminy Płaska (utrzymanie zieleni, utrzymanie czystości przystanków autobusowych itp.).

Emil Milewski

Koniec wakacji, to... początek pracy

W Szkole Podstawowej w Gruszkach rok szkolny 2008/09 przywitało 60 uczniów klas I –VI oraz sześcioro dzieci uczęszczających do oddziału przedszkolnego. Nasi uczniowie wakacje spędzili bezpiecznie. Świadczy o tym fakt, iż 1 września do szkoły wszyscy stawili się zdrowi i zadowoleni. Zwycięstwo w „Parafadzie” dało pięciu uczniom naszej szkoły możliwość wyjazdu na kolonie w Koninkach, natomiast Kuratorium Oświaty w Białymstoku umożliwiło udział w dwutygodniowym odpoczynku dla dwóch osób w górskiej miejscowości Czarny Dunajec.

Zgodnie ze zmianą ustawy o systemie oświaty z dnia 23 sierpnia

2008 (Dz. U. nr 145 poz.917 art. 1 pkt.25) Rada Pedagogiczna z Dyrektorem na czele wraz z Radą Rodziców podjęła decyzję o zniesieniu obowiązku noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju. Strój uczniowski powinien być estetyczny i skromny.

Wójt Gminy Płaska **Wiesław Gołaszewski**, w trosce o prawidłowy rozwój naszej młodzieży, wprowadził zajęcia rekreacji ruchowej w wymiarze 1 godz. tygodniowo. Z dodatkowej godziny wychowania fizycznego będą mogli korzystać wszyscy uczniowie. Program zajęć przewiduje przede wszystkim wyjazdy na pływaliń do Augustowa.

K.Ś.

Jego mądrość i życzliwość pozostanie z nami

Śmierć przyjaciół i dobrych znajomych przychodzi zawsze za wcześnie, a szczególnie wtedy, gdy zabiera kogoś w pełni życia, i tak nagle. Podobnie zabrała nam Krzysztofa, wtedy, gdy był tak potrzebny najbliższemu, rodzinie, przyjaciołom, kolegom. Nie patrząc na to, że mógł jeszcze zrobić tyle dobrego. Otuleńi żałem musimy pogodzić się z wyrokami Nieba. Musi nam wystarczyć to wszystko, czego dokonał dotąd. Do chwili, gdy zmarł 10 sierpnia b.r., przeżywszy dopiero 55 lat życia. Zapamiętamy jego życzliwość, mądrość i pogodę ducha. Jego serdeczne dostrzeganie każdego, kogo spotykał na swojej drodze życia. Tak go wspominają koledzy z pracy i wszyscy inni, którzy z nim współpracowali na wielu innych polach działalności społecznej, politycznej, literackiej. Zrobił wiele dla Augustowszczyzny, która od 1973 roku była miejscem jego zamieszkania i pracy. Urodził się 23 kwietnia 1953 roku w Warszawie, a całe

swoje dorosłe życie związał z Płaską, gdzie mieszkał wraz z żoną i córkami. W latach 1993-2003 przewodniczył Towarzystwu Miłośników Ziemi Augustowskiej. W 2004 roku był dyrektorem II Międzynarodowego Forum Ekologicznego „Ekoraj”, był jednym z inicjatorów budowy w Gruszkach pomnika poświęconego pamięci żołnierzy AK oraz więzionych lub zamordowanych w czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu mieszkańców z Gminy Płaska i z terenów Puszczy Augustowskiej. Od 2002 roku piastował funkcję radnego Gminy Płaska i przewodniczył Komisji Gospodarczej i Spraw Społecznych, a po wyborach w 2006 roku został wiceprzewodniczącym Rady Gminy. Uczestniczył również w życiu politycznym regionu. Jako członek Podlaskiej Rady Regionalnej Partii Demokratycznej – demokraci.pl startował do Sejmu RP. Przede wszystkim był jednak leśnikiem i poetą. W 1972 roku ukończył Techni-

kum Leśne w Miliczu, a już rok później rozpoczął pracę w Nadleśnictwie Augustów. Ostatnio pracował na stanowisku specjalisty ds. gospodarki leśnej. Wiersze pisał od 1963 roku. Należał do Augustowskiego Klubu Literackiego istniejącego przy ODK. Zadebiutował w prasie w 1992 roku wierszem „Radość nocy” w czasopiśmie „Własnym Głosem”. Jego

wiersze ukazywały się na łamach „Przeglądu Powiatowego” i „Rajgrodzkich Ech”. Pozostały w almanachach: „Augustowskie strofy”, „Napiszę wiersz...”, „Pachnące żywicy” i „Wieczór w Augustowskiej Puszczy”. W 2003 roku z okazji autorskiego wieczoru w augustowskim MDK ukazał się Jego tomik zatytułowany „Wybór wierszy”. Współpracował z redakcją „Głos Płaskiej”. Pozostał w naszych sercach i myślach. Będziemy pamiętać Jego dokonania, dobroć, żartobliwy uśmiech i wiersze. Będziemy odwiedzać Jego grób na cmentarzu w Studzienicznej, gdzie jak przystało na leśnika i miłośnika przyrody został pochowany wśród zieleni sosen. Wędrując szlakami Augustowszczyzny wspomnimy nieraz opiewany przez niego „Różowy świt nad Czarną Hańczą” i „Wspaniałą przedwieczorną ciszę” nad tutejszym jeziorem. Niech spoczywa w pokoju.

Józefa Drozdowska,
Jolanta Sarnačka
i Roman Rogoziński

Wszystkim, którzy uczestniczyli
w ostatniej drodze, na miejsce wiecznego
spoczynku

Ś.P. KRZYSZTOFA BOETZELA

Przyjaciołom, Znajomym, Sąsiadom
a także Przedstawicielom władz Gminy Płaska,
Lasów Państwowych i innych Instytucji za
obecność na uroczystościach pogrzebowych,
za wieńce i kwiaty oraz za wyrazy współczucia
i okazane wsparcie w tych trudnych dla nas
wszystkich chwilach

- serdeczne podziękowanie - Bóg zapłać
składa

żona z córkami
i najbliższą rodziną

Puszcza Augustowska w fotografii Romana Rogozińskiego

Roman Rogoziński zaprawdę ma piękną duszę i słoneczne oko. Inaczej nie ujrzałby tyle cudowności w fotografowanej przez siebie przyrodzie. Cytat z myśli filozofa greckiego Plotyna towarzyszący wystawie „Dzika przyroda Puszczy Augustowskiej”, którą przez cały sierpień mogliśmy podziwiać w Małej Galerii MDK, oddaje całą prawdę o autorze.

Leśnik z duszą artysty staje się jednorodny z obiektem, którego fotografuje. Przenika go dogłębnie, umie dostrzec różnorodne momenty jego przemiany. Wędrując z autorem zdjęć wchodzimy w mroczną niedosięzną, dziką przestrzeń Puszczy, a innym razem pochylamy się nad jej klejnotami czując na wyciągnięcie naszej dłoni

ich blask i fakturę. Puszcza o każdej porze roku. Rozsłoneczniona i zamglona, zasypała śniegiem i rozkwitła sasankami. Zda się, że pod naszą dłonią drżą krople deszczu osiadłego na turzycy leśnej i kołyszą się sierpniowe pajęczyny przypominające,

że oto już wnet jesień. Idziemy leśną drogą we mgle, a za chwilę przysiadamy na łódce porzuconej nad Kanałem Augustowskim. Mamy możliwość pooddychać czasami prapoczątków Puszczy oglądając Rezerwat Starożyn, Kuriańskie Bagno i pływające wyspy na dystroficznym jeziorze Tobolinka. Za chwilę stajemy nad Doliną Biebrzy. I wnet naszym oczom ukazuje się tęcza rozpostarta przez niebo nad łąkami, a ileż myśli ciśnie się do głowy, kiedy zauroczeni wpatrujemy się w blask księżyca błyszczącego w wodzie. Puszcza o różnych porach roku i dnia. Dzika i zagospodarowana przez człowieka. A zawsze ciekawa, przykuwająca do siebie wzrok i myśli.

Jak to dobrze, że zamieszkał na naszej ziemi leśnik z sercem i wyobraźnią, który utrwała na fotografiach jej urodę i prawdę, a przez to uczy nas, patrzących na zdjęcia, szacunku do jej wielkości. Niech rozsławia piękno naszej rodzimej ziemi. Niech potwierdza artyzm jej autora.

Józefa Drozdowska

Festyn w Rudawce

W Rudawce, na bindudze Kudryнки odbył się festyn rodzinno-rekreacyjny. W programie imprezy znalazły się takie atrakcje jak: koncert pieśni biesiadnych, wspólne śpiewanie przy ognisku, pieczenie kiełbasek oraz zabawa ludowa z zespołem „Anders”. Imprezę uświetnił pokaz sztucznych ogni. W festynie udział wzięli mieszkańcy okolicznych miejscowości oraz turyści wypoczywający na terenie Gminy Płaska.

Za przygotowanie imprezy oraz wspólną zabawę serdecznie dziękujemy organizatorom - Panu **Zbyszkowi Koziełskiemu** z świetlicy wiejskiej w Rudawce oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w Rudawce.

A.J.

Co wydarzy się w roku szkolnym 2008/2009?

Niemal rewolucja czeka polską oświatę za rok, ale już w roku szkolnym 2008/2009 będzie sporo zmian. Znikną mundurki, ale pojawią się nowe egzaminy, po raz kolejny zmienią się lektury, a przedszkolaki będą mogły pójść wcześniej do szkoły. Czekają ich badania, które mają określić, czy są gotowi na rozpoczęcie nauki w pierwszej klasie we wrześniu 2009 roku. Ostateczną decyzję podejmą jednak rodzice na podstawie tzw. dokumentu *dojrzałości szkolnej dziecka*, który otrzymają po badaniu.

Pod lupę wzięto wagary. Weszła w życie nowelizacja

ustawy o systemie oświaty, która mówi, że 50 procent nieusprawiedliwionych nieobecności w ciągu miesiąca oznacza **niespełnianie** obowiązku szkolnego. Oznacza to, że rodzice uczniów wagarowiczów, którzy nie usprawiedliwią nieobecności swoich pociech, mogą spodziewać się wizyty policji i kar pieniężnych.

Po raz kolejny zmienia się lista lektur obowiązkowych. Minister edukacji **Katarzyna Hall** zwolniła uczniów z czytania książek, wprowadzonych na listę przez **Romana Giertycha** i **Ryszarda Legutkę**. Lektu-

ry przez nich wprowadzone (np. „*Quo vadis*” i „*Potop*” – **Henryka Sienkiewicza**, czy „*Noce i dnie*” Marii Dąbrowskiej) pozostają jedynie jako lektury do wyboru. Ponieważ ocena z religii od roku wliczana jest do średniej, a zdarzało się, że katecheci oceniali uczniów nie za wiedzę, a za religijność, Kościół wydał specjalny dokument precyzujący kryteria oceniania z religii.

W roku szkolnym 2008/2009 po raz pierwszy odbędzie się egzamin gimnazjalny z języka obcego, jednakże wynik z tego egzaminu nie będzie brany

pod uwagę przy rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych. Obowiązkowa nauka języka obcego zacznie się od tego roku już od pierwszej klasy szkoły podstawowej. Z kolei wśród przedmiotów, które mogą zdawać maturzyści, pojawiła się filozofia (jako przedmiot do wyboru), a język łaciński i kulturę antyczną oraz informatykę można będzie zdawać jako przedmioty obowiązkowe, zarówno na poziomie podstawowym jak i rozszerzonym.

No cóż... Powodzenia w roku szkolnym Wszystkim życzy redakcja „Głosu Płaskiej”!

Powstaje Miasteczko Ruchu Drogowego w Dalnym Lesie

Miasteczko Ruchu Drogowego to bezpieczne miejsce do prowadzenia zajęć z wychowania komunikacyjnego dla kandydatów na rowerzystów i motorowerzystów. W ramach zajęć, które będą się odbywać będą realizowane zadania związane z uzyskiwaniem karty rowerowej i motorowerowej. Ideą tworzenia miasteczka jest edukacja w zakresie bezpiecznego poruszania się dzieci i młodzieży po drogach rowerami i motorowerami.

Dzieci są najbardziej zagrożonymi uczestnikami ruchu drogowego. Ze statystyk podawanych w oficjalnych opracowaniach wynika, że Polska jest krajem o dużym zagrożeniu dzieci w ruchu drogowym. Problem jest więc poważny. Dbanie o bezpieczeństwo najmłodszych, jest koniecznym elementem stałej pracy w rodzinie, w szkole, oraz we wszystkich instytucjach a także organizacjach pozarządowych działających na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego. Droga dziecka do i ze szkoły jest najczęstszą formą uczestnictwa w ruchu drogowym. Właśnie wtedy zdarza się najwięcej wypadków. Dziecko w tym czasie często nie ma właściwej opieki. Samo wyznacza warunki przemieszczania się. Zachodzi pilna potrzeba wychowania komunikacyjnego i szkolenia młodych użytkowników dróg. Jest to długi i kosztowny proces wymagający zaangażowania wielu instytucji społecznych, szkół, rodziców i opiekunów

Rozwój motoryzacji powoduje bardzo słabą pozycję PIESZEGO I ROWERZYSTY jako uczestników ruchu drogowego. Na pewno nie musi tak być,

choć arogancja wielu kierowców wobec pieszych i rowerzystów jest przerażająca. Niska kultura kierowców wobec tej grupy uczestników ruchu jest, aż nadto widoczna. Niestety nie mogą się oni czuć bezpiecznie nawet wtedy, gdy posiadają ustawy przywilej pierwszeństwa. Przypadki wjeżdżania pojazdów na przejścia dla pieszych i rowerzystów, wtedy kiedy na nich znajdują się piesi i rowerzyści są dość powszechne, choć prawnie zabronione.

W krajach Unii Europejskiej to właśnie pieszy i rowerzysta są ważniejszymi uczestnikami ruchu drogowego i wszyst-

kie działania organizatorów ruchu a także kierowców są podporządkowane realizacji tej zasady. Pieszy i rowerzysta jednak - z obowiązku prawnego ale także dla własnego bezpieczeństwa muszą przestrzegać zasad jakie na nich nałożono przepisami prawa o ruchu drogowym.

Dzięki współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Ruchu Drogowego w Suwałkach zostanie otwarte w dniu 27 października 2008 r. Miasteczko Ruchu Drogowego w Dalnym Lesie, mające za cel przygotowanie dzieci i młodzieży do bezpiecznego korzystania z dróg jako pieszych, rowerzystów czy motorowerzystów, tym samym da możliwość uzyskania karty rowerowej, motorowerowej.

W kolejnych latach teren wokół miasteczka zostanie wzbogacony nasadzeniami, ławeczkami i altankami, co będzie stanowić, iż posłuży ono również jako miejsce do spacerów i odpoczynku mieszkańców i turystów. W szczególności będzie to bezpieczne miejsce do zabaw dzieci, które zechcą jeździć na rolkach, deskorolkach, rowerach pod czujnym okiem ich opiekunów, rodziców, mogących w tym czasie skorzystać z chwili odpoczynku w zadbanym otoczeniu.

(MZ)

Naprawa drogi w Rygoli

Droga w miejscowości Rygól, nad wałem została w miesiącu sierpniu naprawiona poprzez nawierzchnię punktową żwiru i jej wyprofilowanie. Nowa nawierzchnia drogi powstała dzięki czynnej i finansowej pomocy Pana Jan Książkowskiego - Nadleśniczego Nadleśnictwa Płaska i Pana Ryszarda Karczewskiego - Nadleśniczego Nadleśnictwa Pomorze, którym serdecznie dziękujemy za pomoc w jej naprawie.

W okresie jesiennym Urząd Gminy w ramach posiadanych środków finansowych dokona równania nawierzchni na drogach gminnych.

Zamierzenia inwestycyjne na drogach

Gmina Płaska w swoich zamierzeniach zakłada utwardzenie nawierzchni dróg gminnych o nawierzchni gruntowej

w miejscowościach Gorczyca - Płaska - Kąty, Rygól, Gruszki (dwie drogi), Rudawka - Kudrynki, Rubcowo, Dalny Las, Serwy, Serski Las, Dalny Las - Serski Las, Macharce, Sucha Rzeczka o łącznej długości 12 km. Wykonano już dokumentację techniczną i trwają procedury związane z uzyskaniem pozwoleń na budowę.

(JG)

Z ukosa

*W Centrum namioty
co za uciecha
walczą browary
z Dojliid i Lecha*

*Podłoże z kostki
nie jakieś dziury
wszystko naprzeciw
Domu Kultury*

*To granit szwedzki
nie byle jaki
widzą przyjezdni
wiedzą swojaki*

*I czyś bogaty jest
czyś ubogi
możesz pić piwo
i jeść hot-dogi*

*Facet co w mieście
zgrywa playboya
ma dość pełnego
ciągle TOI-TOI-a*

*Bo raz w tygodniu
go wybierają
i ciężką forszę
za to zgarniają*

*A tak jest z piwem
jak się spodziewasz
gdy trzecie pijesz
pierwsze wylewasz*

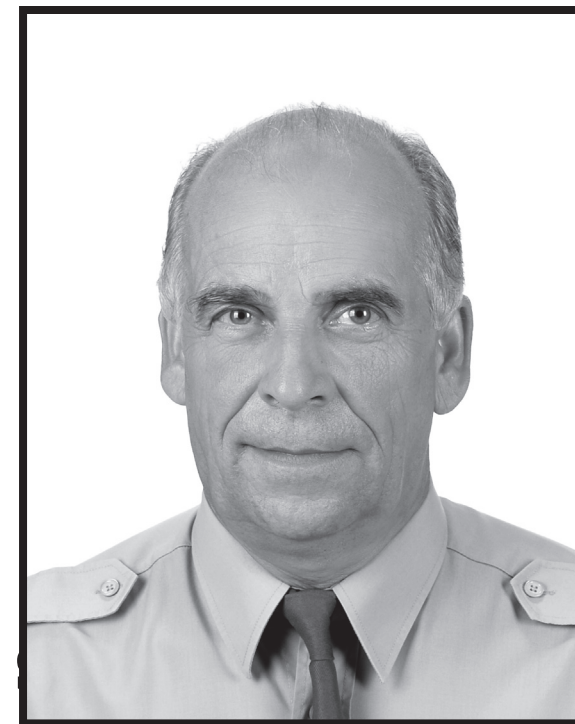
*Muzyka „techno”
głośna bez przerwy
wszystkim sąsiadom
działa na nerwy*

*Choć nasza miejscina
to nie jest dziura
lecz wciąż kuleje
u nas kultura*

*Ryczą głośniki
długie godziny
z parku wiatr niesie
zapach uryny*

*I dziwi tylko
że nie ma wstydu
odpowiedzialny
dział SANEPIDU.*

Krzysztof Boetzel

Z wielkim żalem członkowie Augustowskiego Klubu Literackiego przy Spółdzielni Mieszkaniowej w Augustowie żegnają naszego kolegę klubowego **Krzysztofa Boetzela**.

Był jednym z nas...piórem utrwalał uroki naszej ziemi. Niepowtarzalne piękno Puszczy Augustowskiej i czystych, szmaragdowych jezior były treścią jego wierszy.

W swoim dorobku miał również liryki i wiersze satyryczne. Krzysztof zaczął pisać wiersze w 1963 roku, lecz ich nigdzie nie publikował.

Do Klubu wstąpił w 1989 roku i w tym samym w IV Konkursie Literackim „O Liść Dębu” otrzymał I wyróżnienie za wiersz „Powrót”. W drugim almanachu klubu „Augustowskie strofy” z 1991 roku umieszczono dziewięć jego wierszy. Debiut prasowy wierszem „Radość nocy” miał miejsce w miesięczniku **RSTK Własnym Głosem** we wrześniu 1992 roku. W trzecim almanachu „Pachnące żywicą” z 1993r. znajduje się pięć jego wierszy, a w almanachu „Napisać wiersz” z 1996r. znajduje się jego wyróżniony wcześniej wiersz „Powrót”.

Jego wiersze były umieszczane w „Przeglądzie Augustowskim”, „Gazecie Płaskiej”, „Głosie Płaskiej”, także w „Przeglądzie Powiatowym”. Na konkursach szkolnych młodzież recytowała jego wiersze. Był zapraszany do szkół na spotkania autorskie. W roku 1996 miał miejsce w Osiedlowym Domu Kultury wieczór klubowy, na którym Krzysztof recytował swoje wiersze.

13 lutego 2003 roku Miejski Dom Kultury zorganizował Krzysztofowi spotkanie autorskie, podczas którego prezentował On utwory przygotowane w zeszycie poetyckim „Wybór wierszy”.

13 sierpnia 2008 roku pożegnaliśmy Krzysztofa na zawsze...

Prezes Augustowskiego Klubu Literackiego
Janusz Sowiński

Pożegnanie

Już odszedłeś Przyjacielu
Nagle tak – w środku lata
Zasmucając serca Wielu
I niebo zaczęło płakać

Już odszedłeś Przyjacielu
Las Ci smutną śpiewa pieśń
Tyle wzniosłych miałeś celów
Słowa prawdy chciałeś nieść

Na mundurze dębu liście
Znak obrońcy polskich drzew
Ty wierzyłeś w prawdy przyjsię
Wrogów puszczy budząc gniew

W Twoich wierszach grały
świerszcze

Lśniło słońce w kroplach ros –
Zatrzymało się Twe serce
I nie zabrzmi już Twój głos

Już odszedłeś Przyjacielu
Jak mgła, którą wiatr rozwiewa
Jak fał grzbiety, co się bielą
Tego – nikt się nie spodziewał

Życie brałeś, tak jak leci
Bez chciwości ziemskich dóbr,
Miłość lasu chciałeś wznieść
Lecz przed czasem wziął Cię Bóg

Odpłynąłeś Przyjacielu
Za graniczną rzekę Styks
Choć Przyjaciół miałeś wielu
W mej pamięci będziesz żyć

Trudno z losem się pogodzić
Bo nikt nie wie gdzie jest kres
-Żegnaj Krzysztof – płyn na łodzi
Do bram nieba gdzie Bóg jest.

Janusz Sowiński

Wielkie Święto – IV Zjazd Podlaskiej Rodziny Szkół im. Jana Pawła II

11 września w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Płaskiej odbył się IV Zjazd Podlaskiej Rodziny Szkół im. Jana Pawła II. Obecnością swą zaszczylicili zaproszeni goście: ks. biskup elcki – Jerzy Mazur, ks. biskup pomocniczy łomżyński – Tadeusz Bronakowski, wicekurator podlaski – Wiesława Ćwiklińska, generał straży granicznej – Józef Klimowicz, mistrz olimpijski w skokach narciarskich – Wojciech Fortuna, starosta augustowski – Franciszek Wiśniewski, profesor uczelni warszawskich w Warszawie – Andrzej Zieliński oraz wielu innych distinguished gości.

Ziemia Płaska od dawna jest głęboko związana z osobą Jana Pawła II a szkoła w Płaskiej przyjmując Jego imię jako patrona, zobowiązała się realizować proces wychowania i kształcenia w duchu wartości uznawanych przez Ojca Świętego.

Niesamowite wrażenie zrobiły delegacje młodzieżowe szkół im. Jana Pawła II oraz szkół im. Kardynała Stefana Wyszyń-

skiego dumnie wkraczając na halę sportową ze swymi pocztami sztandarowymi, na których widniały patriotyczne hasła.

Uroczystość rozpoczął dyrektor szkoły pan Czesław Warakowski przemówieniem, w którym nawiązał do słów Jana Pawła II wypowiedzianych w 1999 r. „Ziemia ta jest mi znana i bliska, gdyż niejednokrotnie ją odwiedzałem, szukając tu także odpoczynku, zwłaszcza na wspaniałych jeziorach waszej ziemi” oraz w 1982 r.: „Wiercie w wartości. One są. Sprawdziły je dzieje ludzkości, sformułowało chrześcijaństwo i każda dobra myśl ludzka. Bo nad każdą dobrą i mądrą myślą unosi się Duch Boży. Te wartości to dobro, praca, uczciwość, rzetelność,

solidarność, miłość, koleżeństwo. Nie zatrzymajcie tych wartości”. Tymi cytatai uzasadnił wybór miejsca i celowość organizacji tej uroczystości.

Oficjalnego otwarcia IV Zjazdu Podlaskiej Rodziny Szkół im. Jana Pawła II dokonała Wicekurator Kuratorium Podlaskiego - Wiesława Ćwiklińska.

Najważniejszą częścią uroczystości była msza święta celebrowana przez biskupa elckiego – Jerzego Mazura oraz ks. biskupa pomocniczego łomżyńskiego – Tadeusza Bronakowskiego w asyście innych dostojnych księży. Słowa homilii ks. biskup kierował do młodzieży odwołując się do życia i osobowości Papieża Jana Pawła II, który był sternikiem łodzi, a nas jako uczniów zobowiązał do przejęcia wioseł i kontynuowania wyznaczonego celu życiowego.

Ks. biskup elcki wręczył wójtowi gminy Płaska Wiesławowi Golaszewskiemu order „PRO MERITIS IN EVANGELIZATIONE” (W służbie ewangelizacji).

Głębokie zainteresowanie wzbudziła prelekcja profesora uczelni warszawskich pana Andrzeja Zielińskiego pt. „Szlakiem Jana Pawła II – wspomnienia uczestników wypraw z ks. Karolem Wojtyłą”. Miłe i wzruszające były wspomnienia o Ojcu Świętym, który w młodości jako kapłan odwiedził naszą ziemię, Mikaszówkę, uczestniczył w spływach kajakowych i pieszych wędrownkach, na zawsze zostawiając cząstkę siebie, a potem w 1999 r. podczas kolejnej pielgrzymki odwiedził parafię Studzieniczną, Gorczycę.

Starosta augustowski Franciszek Wiśniewski pogratulował organizacji święta i wręczył ZSO w Płaskiej order w dowód uznania za szczególne osiągnięcia w pracy dydaktycznej i wyniki w nauce, za propagowanie nauki Jana Pawła II wśród młodego pokolenia Polaków. Gratulacje i

wrzesień 2008 r.

Kanał Augustowski (I)

„Aby mierzyć drogę przyszłą trzeba wiedzieć skąd się wyszło” – tak twierdził Cyprian Kamil Norwid, jeden z trzech (obok Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego) przedstawicieli romantyzmu w Polsce. Nie trudno się z nim zgodzić. Każdy człowiek odczuwa, a przynajmniej powinien odczuwać więź z miejscem swojego urodzenia i pochodzenia. Utożsamianie się z danym krajem, narodem, regionem czy nawet małą wsią nie powinno być ujmą.

Dzieje tej pięknej, puszczańskiej ziemi, dole i niedole naszych przodków zaprawionych w trudnym, twardym życiu na tej nieurodzajnej, surowej ziemi, są godne podziwu i szacunku. Największą naszą atrakcją turystyczną jest Kanał Augustowski.

Tysiące turystów z kraju i zagranicy szukają wypoczynku i ukojenia wśród modrych wód jezior i rzek, żywicznej woni i ciemnej zieleni borów sosnowych. W kioskach i sklepikach z pamiątkami znajdziemy mnóstwo kolorowych kartek z ujęciami najpiękniejszych zakątków naszej leśnej krainy.

Kanał Augustowski postrzegany jest obecnie jako największa nasza atrakcja turystyczna, związane są z nim nadzieje na rozwój ekonomiczny naszych, co tu dużo mówić, ubogich ziem. Turystyka i rekreacja – to praktycznie jedyna droga utrzymania dla ludzi tu żyjących. *Ale czy głównemu twórcy kanału przeszło kiedyś przez myśl, że jego budowla urośnie do rangi zabytku o światowym znaczeniu?* Czy mógł przypuszczać, że nie w handlu, ale w rekreacji i wypoczynku sprawdzi się za bez mała 100 lat?

Idea budowy Kanału Augustowskiego zrodziła się po Kongresie Wiedeńskim. Ustanowione wówczas zależne od Rosji Królestwo Polskie nie miało bezpośredniego dostępu do morza, a ujście głównego szlaku komunikacyjnego – Wisły, należało do Prus, które korzystając z sytuacji, nałożyły w 1823r. bardzo wysokie cła tranzytowe. Doszło do tzw. „wojny celnej”, która wymusiła na rządzie Królestwa podjęcie budowy drogi wodnej, łączącej zabór rosyjski z Bałtykiem z pominięciem terytorium Prus.

Inicjatorem ogromnego przedsięwzięcia był minister skarbu Franciszek Drucki-Lubecki. Prace rozpoczęto w 1824r., wg projektu Ignacego Prądzyńskiego. Wykonawcą został korpus inżynierijny wojsk Królestwa Polskiego.

W 1826 roku po aresztowaniu Prądzyńskiego za działalność patriotyczną,

kierownictwo robót przejął gen. Jan Mallet (Malletski). Prace przerwane przez powstanie listopadowe ukończono w 1838 roku. Kanał Augustowski jest jednym z najwybitniejszych w historii techniki przykładów kanału zamkniętego, czyli takiego, w którym różnicę poziomów luster wody niweluje się za pomocą specjalnych urządzeń zwanych śluzami. Jako że przecina on wododział (woda spływa z punktu najwyższego położonego w obie strony), konieczne było połączenie z naturalnym rezerwuarem, którego rolę pełni nasze przepiękne jezioro *Serwy*.

Kanał liczy sobie 102 km długości (82 km w granicach Polski, 20 km na Białorusi), w tym 40,6 km przekopu, 39,8 km rzek skanalizowanych oraz 21,6 km jezior).

Na terytorium Polski znajduje się 14 z 18 śluz, choć największa – *Niemnowo* jest na Białorusi. Patrząc ze wschodu na zachód są to: *Kurzyniec, Kudryniki* (uważana za jedną z najpiękniej położonych), *Tartak, Sosnowek, Mikaszówka, Perkuć, Paniewo, Gorczyca, Swoboda, Przewięź, Augustów, Białobrzegi, Borki, Sosnowo* i krańcowa od strony Biebrzy – *Dębowo*.

Kanał Augustowski jest jedną z naszych największych obecnie atrakcji turystycznych i powodem do dumy, masowo odwiedzany przez tysiące turystów i miłośników spływów kajakowych. Szczególnym pięknem cieszą się jeziora: *Neczko, Białe, Studzieniczne, Gorczyca, Orle, Paniewo, Krzywe, Mikaszewo, Mikaszówka*.

Wielu ciekawych informacji na temat Kanału Augustowskiego, tragicznych losach jego głównego projektanta i budowniczego Ignacego Prądzyńskiego możemy dowiedzieć się w Muzeum Kanału Augustowskiego w Augustowie. Naprawdę warto tam pójść, posłuchać i obejrzeć, szczególnie z dziećmi, które powinny poznać przeszłość tego urokliwego kawałka naszej ziemi.

(RS)

wrzesień 2008 r.